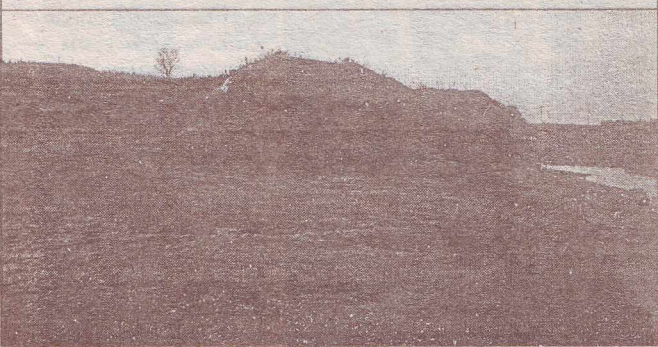

СИВА РОСА МУРАВИЦІ

(Закінчення. Поч. у попередньому номері).

В процесі розкопок давньоруського горизонту відкрито ряд житлово-господарських об'єктів. Житлобудівництво розкривають півземлянки каркасно-стовпового типу. Вони квадратні в плані розмірами 3,0-3,8 x 3,4-4,0 м і орієнтовані довшою віссю по лінії південь-північ. Споруди заглиблені в материк до рівня 0,3-1,0 м. На їх добре утрамбованій долівці, в основному в північно-західному куті, розміщувались куполоподібні глинобитні печі підковоподібної форми довжиною до 1,4 м. Перекриття знаходилось на висоті 0,5 - 0,6 м і опиралось на стінки товщиною до 0,2 м. Черені формувались з дрібних кусків каменю або фрагментів посуду і обмазувались зверху тонким шаром (3-5 см) глиняного розчину. Навпроти отвору печі знаходився димовий канал. Черені здебільшого округлі, діаметром 0,5-1,2 м.

В житлобудівництві пам'ятки відмічено одну своєрідну особливість, коли окремі котловани півземлянок засипали землею, поверх якої наносився тонкий прошарок глини, що потім ущільнювався і ставав долівкою для нового житла.

Довкола півземлянок знаходились господарські ями різного призначення. Переважно це були округлі в плані сховища-льохи глибиною до 1,6 м та діаметром горловини до 1,8 м. Окремі з них виявлено в житлах.

Частина ям призначалася для зберігання зерна. Конструктивно вони не відрізнялись від попередньо описаних господарських об'єктів і розміщувались як в півземлянках, так і поза ними. Одне із зерносховищ репрезентує округла в плані яма з діаметрами горловини і дна, відповідно, 1,4 та 0,9 м. В профілі вона бочкоподібна. Опуклі стінки були зміцнені каркасом з дерев'яних прутиків, накладених горизонтально, поверх яких нанесено рідкий розчин глини, що згодом підліг випалу. На висоті 1,9 м від рівня дна, вимощеного дрібним камінням (товщина пласту складає 0,3 м), зафіксовано найбільший діаметр заглибленої частини споруди, що становить 1,8 м. В заповненнях зерносховищ виявлені обвуглені рештки пшениці, жита і проса.

З дослідженої території городища зібрано кількісно значний і різноманітний речовий матеріал. Найбільш масовими знахідками були уламки посуду, частину яких вдалося реставрувати. Під час розкопок здобуто окремі повністю уцілілі посудини.

В керамічному комплексі Муравицького городища наявні привізні амфори, що продукувались на теренах Східної Галічини, та накривки. Його особливістю є розмаїтість клем на денцях горщиків, що вказують на професійно-спеціалізований характер місцевого гончарства. Певна частина посуду виготовлялась на городищі. Про це свідчить виявлена в межах посаду гончарна піч грушоподібної форми.

На існування інших домашніх промислів або ремесел вказують знахідки з металу і кістки. Під час розкопок виявлені окремі шматки криці і шлаків, які підтверджують існування в даному місці залізоплавильних горнів. Опосередковано про це свідчать поклади болотної руди (лімоніту), що локалізуються на оточуючій городище низовині. Вироби із заліза репрезентують ножі, долота, серпи, окуття лопат, цвяхи з прямокутними головками, пружинні ножниці для стрижки овець, трубчасті замки з ключами до них, а також втульчаста сулиця, ромбо- і листоподібні наконечники стріл із загостреним кінцем черешка, що використовувались у військовій справі з VIII до XI ст. Цікавою знахідкою, котра документує існування писемності в жителів городища, є писало-стилюс з цього металу.

споруди, що становить 1,8 м. В заповненнях зерносховищ виявлені обвуглені рештки пшениці, жита і проса.

З дослідженої території городища зібрано кількісно значний і різноманітний речовий матеріал. Найбільш масовими знахідками були уламки посуду, частину яких вдалося реставрувати. Під час розкопок здобуто окремі повністю уцілілі посудини.

В керамічному комплексі Муравицького городища наявні привізні амфори, що продукувались на теренах Східної Галичини, та накривки. Його особливістю є розмаїтість клем на денцях горщиків, що вказують на професійно-спеціалізований характер місцевого гончарства. Певна частина посуду виготовлялась на городищі. Про це свідчить виявлена в межах посаду гончарна піч грушоподібної форми.

На існування інших домашніх промислів або ремесел вказують знахідки з металу і кістки. Під час розкопок виявлені окремі шматки криці і шлаків, які підтверджують існування в даному місці залізоплавильних горнів. Опосередковано про це свідчать поклади болотної руди (лімоніту), що локалізуються на оточуючій городище низовині. Вироби із заліза репрезентують ножі, долота, серпи, окуття лопат, цвяхи з прямокутними головками, пружинні ножниці для стрижки овець, трубчасті замки з ключами до них, а також втульчаста сулиця, ромбо- і листоподібні наконечники стріл із загостреним кінцем черешка, що використовувались у військовій справі з VIII до XI ст. Цікавою знахідкою, котра документує існування писемності в жителів городища, є писало-стилюс з цього металу.

Дослідженнями виявлені поодинокі прикраси: нижня половинка бронзового бубонця кулястої форми, фрагменти витих браслетів і намистини із кольорового скла.

Мешканці давньоруського городища займались костерізною справою. В культурному шарі траплялись фрагменти рогів оленя із слідами обробки у вигляді підтісування і надрізів. З цього органічного матеріалу продукувались, насамперед, платівки до ручок ножів. З кістки виготовлялись голки, проколи і лощила, так звані «ковзани». Останні застосовувались у виробництві шкіри.

Обробку каменю засвідчують уламки жорен, точильні бруски. Про заняття жителів городища прядінням свідчать виявлені розкопками пряслиця з вапняку і профілітового сланцю.

Матеріали розкопок Муравицького городища свідчать про більш ранній час його заселення давньоруським населенням, ніж згадка про нього в літописі. Відсутність речей, датованих пізніше XI ст., переконливо вказує на припинення життєдіяльності в даному місці. Мешканці пам'ятки після її знищення Юрієм Долгоруким відійшли на нову територію, започаткувавши цілу низку поселень, що локалізувались довкола зруйнованого городища».

Підготував Євген ЦИМБАЛЮК.